

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ด้วยความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันในลักษณะของโลกไร้พรมแดน มีการไหลเวียนอย่างเสรีและไร้ขีดจำกัดของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การศึกษา เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาและมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน อีกทั้งยังมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแต่ในสถานศึกษาแต่ครอบคลุมในทุกมิติ ทุกองค์กร ทุกกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี โลกยุคปัจจุบัน และอนาคตจึงเป็นโลกของการแสวงหาความรู้และใช้ความรู้เป็นฐานอย่างเข้มข้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ ดังนั้น เมื่อโลกก้าวเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และพลโลกมากขึ้นตามไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 5) และคณะกรรมการมานาชาติ (2540, หน้า 2) ว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้เสนอรายงานต่อยูเนสโกว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นกุญแจสำคัญดอกหนึ่งสำหรับเปิดเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นความคิดรวบยอดที่ไกลมากกว่าเดิมที่ตอบสนองกับสภาพของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และให้ความสำคัญกับสี่เสาหลักที่เป็นรากฐานของการศึกษา ได้แก่ 1) การเรียนเพื่อรู้ 2) การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง 3) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต ที่ให้ความสำคัญทั้งด้านความต้องการและโอกาส คุณภาพ มาตรฐาน และความเสมอภาคทางการศึกษาควบคู่ไปด้วยกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ พอเพียงและมีประสิทธิภาพ หากพิจารณาถึงคำจำกัดความของคำว่า “แหล่งเรียนรู้” ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสภาพ/สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสาร ความรู้และกิจกรรมที่มี

กระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียนที่มีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน

จะเห็นได้ว่า “แหล่งเรียนรู้” ทุกรูปแบบมีสถานภาพที่จะเอื้อต่อหน้าที่ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้อย่างชัดเจนในประเด็นที่จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติได้อย่างกว้างขวางและสามารถช่วยเสริมมิติที่เป็นรูปธรรมให้แก่การศึกษาในระบบโรงเรียน นอกเหนือและตามอัธยาศัย สามารถพัฒนาการเรียนรู้ (Learning) และการศึกษา (Education) โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ดังต่อไปนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ภูมิปัญญา 4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดให้มีการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่มีระบบการเชื่อมโยงสอดคล้องกับระบบการศึกษา ทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระและการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางและให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด โดยฝึกให้เกิดทักษะกระบวนการคิด เพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ฝึกการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและให้ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ให้สมดุลกัน จัดบรรยากาศ สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ โดยจัดให้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ จากการประสานงานความร่วมมือกับ ครอบครัว บุคคลในชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เน้นการมีและใช้แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะการให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเพียงแหล่งเดียว คือ ระบบโรงเรียนไม่สามารถพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของ

ชุมชน และยังอาจทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ขาดความสามารถ ทักษะการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชน เนื่องจากไม่มีแหล่งการเรียนรู้อื่นเข้ามาเสริม (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548, หน้า 9) อีกทั้งจากสภาพปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหามากมายหลายประการไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาวะการลงทุนของภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องลงทุนสูง คุณภาพนักเรียนอันเป็นผลผลิตของโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ขาดความพร้อมด้านปัจจัย เช่น งบประมาณได้น้อย เพราะเกณฑ์จัดสรรยึดจำนวนเด็กเป็นเกณฑ์ เมื่อเด็กนักเรียนมีจำนวนน้อยงบประมาณจึงได้น้อยไปด้วย การขาดแคลนบุคลากรครูไม่ครบชั้น ขาดครูชำนาญการเฉพาะด้าน ขาดแคลนวัสดุสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอน ครุภัณฑ์ที่สำคัญจำเป็นและขาดแคลนเทคโนโลยี เป็นต้น (พัฒนา ภิรมย์ริน, 2545, หน้า 2) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องศรี สมยา (2543, หน้า 3) ที่กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนไว้ว่า ในปัจจุบันนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เพียงพอและไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากนัก โรงเรียนสามารถจัดแหล่งเรียนรู้ได้เป็นบางส่วน แต่ยังไม่มีความเพียงพอ นับว่าการดำเนินการในเรื่องแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนยังไม่ครบถ้วน ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ ดังนั้นการพัฒนาให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้วิทยากรและสร้างเสริมประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่หลากหลาย รวมถึงเสริมสร้างบรรยากาศในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตลอดจนเกิดการพัฒนาทางปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนจึงมีความสำคัญ สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมีความสามารถในการบริหารแหล่งเรียนรู้ จัดระบบและพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศในโรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนให้ครูอาจารย์เห็นความสำคัญในการปรับเปลี่ยนสภาพแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องอาศัยระบบการบริหารที่มีคุณภาพจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (สิริยุพา ศกุนตะเสถียร, 2545, หน้า 2)

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

ด้วยตนเองครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ก่อให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และลักษณะทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ได้ทราบปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง และด้านการรักษาสภาพให้ยั่งยืน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ได้ทราบความแตกต่างของปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และลักษณะทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียน
3. เป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับนักเรียนและเยาวชน ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 780 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 780 คน และครู 6,240 คน รวมทั้งสิ้น 7,020 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สังกัดสำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 15 คน และครู จำนวน 120 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 135 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยนำแนวคิดหลักการบริหารวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ปัญหาในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี (P : PLAN) ปัญหาในการดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี (D : DO) ปัญหาในการตรวจสอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี (C : CHECK) ปัญหาในการปรับปรุงแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี (A : ACTION) (วีรพจน์ ลือประสิทธิ์กุล, 2540, หน้า 211-214) และการรักษาสภาพให้ยั่งยืนของการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในโรงเรียนมาเป็นกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้

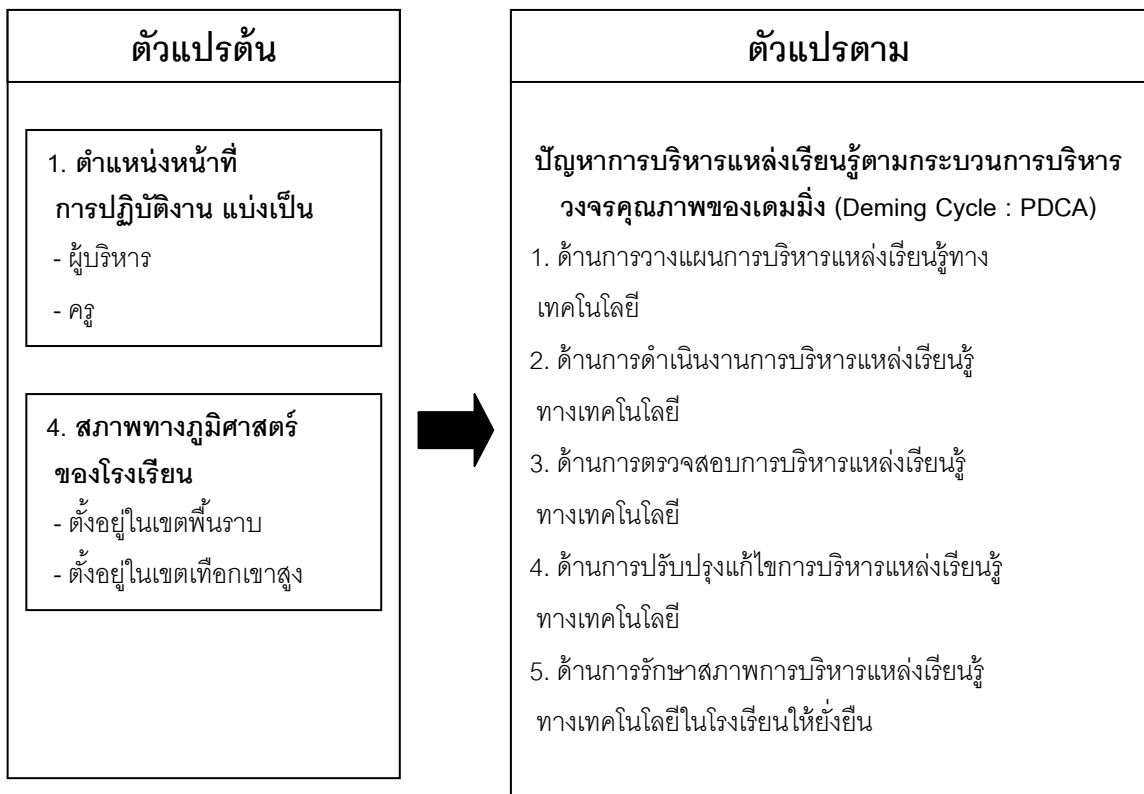
3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1. ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู
2. สภาพทางภูมิศาสตร์ โดยยึดถือตามการแบ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติที่โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตั้งอยู่ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นราบและโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เขาสูง

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

1. ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ตามกระบวนการบริหารวงจรกิจคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle : PDCA) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียน(plan : P)
 - 1.2 ด้านการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียน(do : D)
 - 1.3 ด้านการตรวจสอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียน (check: C)
 - 1.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียน (action: A)
 - 1.5 ด้านการรักษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีภายในโรงเรียนให้ยั่งยืน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านวิทัศน์/โทรทัศน์ ด้านโสตทัศนศึกษา ด้านโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ด้านมัลติมีเดีย ด้านห้องทดลอง ด้านอินเทอร์เน็ต ด้านศูนย์สื่อการเรียนการสอน ห้องปฏิบัติการภาษาและอื่นๆ

ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้บริหารหรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีหน้าที่ในการบริหารและข้าราชการครูหรือพนักงานราชการที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ครู หมายถึง ข้าราชการครูหรือพนักงานราชการที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สภาพทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียน หมายถึง ที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ตามการแบ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ คือ

1. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ราบ หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงระหว่างหุบเขาและที่ราบตามลุ่มน้ำสำคัญ คือ โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดเชียงราย คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ และโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดพะเยา คือ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอภูกามยาว อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ ที่มีความสูงประมาณ 410 - 580 เมตรจากระดับน้ำทะเล

2. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาสูง หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทือกเขาสูง มีเป็นหย่อมๆ ในเขตจังหวัดเชียงราย คือ อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และอำเภอเชียงของ และในเขตจังหวัดพะเยา คือ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอภูซาง บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ 1,500 - 2,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามกระบวนการของเดิมมี คือ

1. **ด้านการวางแผน** หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการ ในเรื่องสภาพปัญหาการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของครู นักเรียนและชุมชน การนำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์เพื่อวางแผน การวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนของคณะกรรมการ สถานศึกษา การกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ วิธีการบริหาร ผู้รับผิดชอบในรูปของ คณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ มาตรฐานอย่างเป็นระบบ ความสอดคล้องการวางแผน การกำหนดนโยบายกับหน่วยงานต้นสังกัด และการประชุมวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในโรงเรียน

2. **ด้านการดำเนินการ** หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดทำโครงการ การนำโครงการ บรรจุลงแผนปฏิบัติการประจำปี การประชุมชี้แจงแผน การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร การจัดทำสารสนเทศ การจัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และสถานที่ให้ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ การประสานงานภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนทรัพยากร การประสานงานร่วมกับวิทยากรในท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายการบริหารแหล่งเรียนรู้ ความชัดเจน การกำหนดระเบียบการให้บริการ การจัดทำแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของครู นักเรียนและชุมชน การจัดทำเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติ ราชการประจำปี กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดระบบดูแลรักษาและการบำรุงอยู่ ตลอดเวลา ข้อมูลสารสนเทศในแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีมีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่ ตลอดเวลา ความชัดเจนของแผนผังแหล่งเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์และการบริการการใช้เกี่ยวกับ แหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในโรงเรียน

3. **ด้านการตรวจสอบ** หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและ ประเมินผล เกณฑ์ในการตรวจสอบ เครื่องมือและวิธีการตรวจสอบ รวมถึงการประเมินผลโครงการ หลากหลายและมีคุณภาพ การตรวจสอบอยู่ในรูปคณะกรรมการ การกำหนดปฏิบัติการตรวจสอบ การติดตามประเมินผล การติดตามตรวจสอบ ก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินการและมีการสรุปผล การรวบรวมปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องรวมถึงการ

นำข้อมูลมาเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ การสรุปและรายงานผลการนำสถิติข้อมูล การรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในโรงเรียน

4. **ด้านการปรับปรุงพัฒนา** หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการประเมิน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การนำผลมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขในรูปของคณะกรรมการ การจัดประชุมเพื่อหากลยุทธ์ในการพัฒนา การนำบุคลากรทุกฝ่ายมาร่วมกันแก้ไข ปรับปรุงพัฒนา การดำเนินการวิจัยประสิทธิภาพและนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลวางแผนการพัฒนาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีในโรงเรียน

5. **ด้านการรักษาสภาพให้ยั่งยืน** หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการดำเนินการการบริหารเป็นไปตามวงจรคุณภาพอยู่ตลอดเวลา การรักษาสภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่ประสบความสำเร็จ แล้วแก้ไขพัฒนาจุดอ่อนอย่างสม่ำเสมอ และการพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน
2. สภาพทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน